

PRO

Bättre – men inte bra

En rapport om förtroendet för pensionssystemet

Maria Oskarson

Förord

Vad tycker svenskarna om sitt pensionssystem? Är de nöjda eller inte?

När jag är ute i Sverige och träffar PRO-medlemmar och pensionärer är det många som är missnöjda. Pensionen är inte vad man har hoppats på: ”Är detta tacken efter alla mina år av hårt arbete? Jag har knappt råd att ge barnbarnen julklappar eller att ta en fika med en kompis i centrum!”

Men när jag träffar våra beslutsfattare i riksdag och regering är många i stället väldigt nöjda. Bilden från 1990-talet av ett unikt svenskt pensionssystem som är både hållbart och rättvist lever kvar. Bland politikerna lyfter man dessutom gärna fram finessen med pensionsgruppen – en särskild grupp som bortanför riksdagsdebatter och medias granskning diskuterar pensionssystemets framtid i lugn och ro.

Pensionerna är PRO:s viktigaste fråga. Därför har vi bett forskaren Maria Oskarson att analysera hur förtroendet för pensionssystemet ser ut och hur det har förändrats över tid. Maria Oskarson är professor emerita vid statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet, och hennes forskning är bland annat inriktad på förtroendet för olika välfärdssystem. För sin analys har hon haft tillgång till SOM-institutets omfattande datamaterial.

I den här rapporten är det alltså förtroendet för pensionssystemet som står i centrum, inte pensionernas storlek eller pensionssystemets funktionssätt. Författaren har tittat på både dagens och framtidens pensionärer och hur de ser på den allmänna pensionen. När det gäller pensionssystemets faktiska resultat finns larmsignaler. I en rapport från Folksam framgår att den allmänna pensionen fortsätter att sjunka och är nu nere på 43 procent av slutlönen i genomsnitt (Folksam 2025). Det är långt ifrån tillräckligt!

Maria Oskarson kan visa att missnöjet med pensionssystemet har minskat de senaste åren. Det är de goda nyheterna. De dåliga nyheterna är dock att det fortfarande är nästan lika många som känner misstro mot pensionssystemet som känner tilltro till det. Det är alldeles för dåligt när det gäller vårt viktigaste trygghetssystem.

Varför minskar då missnöjet? Min gissning är att människor ser att politiken faktiskt kan fatta beslut som gör pensionerna bättre. I augusti 2022 höjdes garanti-pensionen med 1 000 kronor per månad. Samma år blev det enklare att få sjukersättning i slutet av arbetslivet – en reform som kallades trygghetspension. I maj 2024 tog riksdagen beslut om att återbetala skatt till årskullen 1957 som under ett år fick betala hög skatt utan att få tillgång till de trygghetssystem som skatten bekostar.

När politikerna diskuterar pensioner, presenterar olika förslag och faktiskt kommer till skott och beslutar om förbättringar stiger förtroendet för pensionssystemet. Men vi har långt kvar till ett pensionssystem som åtnjuter ett brett stöd i samhället. Min uppmaning till våra folkvalda är därför: Fortsätt att diskutera pensionerna! Fatta beslut som innebär tydliga höjningar för pensionärerna!

Att höja bostadstillägget och förenkla ansökningsförfarandet är nödvändiga politiska åtgärder som borde kunna få pensionsgruppens stöd, liksom en höjd pensionsavgift som kan finansiera högre inkomstpension och göra det lönsamt att ha arbetat. Vi ska inte gå tillbaka till en tid när pensionsfrågorna var inlåsta i pensionsgruppen utan vare sig debatt eller förbättringar.

Förtroendet för pensionssystemet har blivit bättre – men det är inte bra. Det är snart val och pensionärerna utgör 30 procent av de röstberättigade. Något för politikerna att tänka på.

Åsa Lindestam, ordförande PRO

Inledning

I en forskarrapport från 2023 konstaterade Maria Oskarson att svenskarna inte var särskilt nöjda med pensionssystemet.¹ Hennes analys baserades på de nationella SOM-undersökningarna mellan 2004 och 2022 (med fokus på 2020 och 2021) och analysen visade att fler var missnöjda än nöjda, samtidigt som en stor del av de svarande avstod från att ha någon uppfattning alls. Missnöjet var mest utbrett i ekonomiskt svagare grupper. Analysen visade också att missnöjet hängde samman med en oro för att pensionssystemet inte klarade av att leva upp till förväntningarna om att kunna erbjuda pensionärer en rimlig levnadsstandard vare sig generellt eller för den personliga situationen.

En sådan bristande tilltro till pensionssystemets kapacitet att ge pensionärer en god levnadsstandard är en varningsklocka. I en generös och universell välfärdsstat som den svenska är förtroendet och acceptansen för välfärdspolitikens olika program en förutsättning för såväl människors trygghet i olika livsfaser som acceptansen att finansiera välfärdspolitiken med offentliga medel (Rothstein 1994).

Pensionssystem tillhör en modern välfärdsstats allra mest komplexa och politiskt känsliga frågor. Systemen är långsiktiga, omfattande och kostsamma, oavsett utformning. De bekostas på ett eller annat vis av medborgarna under stora delar av deras arbetsliv, antingen genom skatter, premieinbetalningar eller i princip uppskjuten lön. Pensionssystemet förväntas dessutom vara stabilt så att de ger såväl arbetstagare som arbetsgivare kända planeringsförutsättningar. Och kanske framför allt: Pensionssystemet är närmast avgörande för medborgarnas levnadsstandard när de lämnat arbetsmarknaden för att bli pensionärer.

Att medborgarna känner tillit till att pensionssystemet fungerar så som det är tänkt är därför grundläggande för systemets legitimitet och i förlängningen för acceptansen att bidra till det. Detta är fallet inte minst i Sverige, där pensionssystemet sedan länge setts som en väsentlig och bärande del av den svenska välfärdsstaten. Liksom merparten av de svenska välfärdssystemen och socialförsäkringarna är pensionssystemet i grunden universellt (det omfattar alla), generellt (samma regler gäller för alla) och politiskt kontrollerat (beslutas i riksdagen).

Denna rapport är en uppföljning på Maria Oskarsons rapport från 2023. Här inkluderas resultat från SOM-undersökningarna 2023 och 2024 och analysen visar att den minskning av missnöjet som fanns 2022 har fortsatt. Denna opinionsförskjutning kan vara en möjlig respons på faktiska förändringar i pensions- och skattesystem liksom i pensionärers disponibla inkomst samt på de politiska partiernas och medias uppmärksammande av pensionsfrågor. Mot denna bakgrund analyseras avslutningsvis hur medborgarnas bedömning av pensionssystemet utvecklats dels i olika befolkningsgrupper, dels bland medborgare med olika politisk orientering.

1. Rapporten utgjorde en bilaga till rapporten *Dags för en gaspedal i pensionssystemet*, som publicerades 2023 av PRO, SKPF och tankesmedjan Tiden.

Ett minskat missnöje

Redan i 2004 års SOM-undersökning ställdes en fråga om hur nöjda de svarande var med pensionssystemet, och frågan har sedan upprepats ett flertal gånger ända fram till 2024 års undersökning.² Frågan har även ingått i bedömningar av sjukförsäkringssystemet och a-kassan samt rapporterats i flera bokkapitel och forskningsartiklar (Oskarson 2013, Oskarson 2015, Oskarson & Bendz 2021, Oskarson 2023).³

Denna rapport inleds med att vi redovisar människors bedömning av pensionssystemet sedan 2004, där tabell 1 visar svarsfördelningen bland de svarande (16–85 år) på frågan om hur nöjd man är med pensionssystemet. Frågan syftade på det allmänna pensionssystemet, inte på tjänstepensionen.

Tabell 1. Bedömning av pensionssystemet 2004–2024, procent.

Pensionssystemet										
År	2004	2008	2012	2014	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mycket nöjd	4	5	3	2	3	2	3	5	5	6
Ganska nöjd	17	18	15	17	19	23	21	25	25	26
Varken nöjd eller missnöjd	25	33	26	27	25	24	26	25	24	27
Ganska missnöjd	19	17	20	22	21	21	23	20	18	17
Mycket missnöjd	12	9	12	14	17	14	13	9	11	10
Ingen uppfattning	24	19	23	18	14	14	14	16	17	14
Summa procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal svarande	1 690	2 334	1 485	1 631	1 577	1 788	1 530	1 755	1 723	1 793

Källa: De nationella SOM-undersökningarna. Frågans formulering var "Hur nöjd är du med hur följande offentliga försäkringssystem fungerar? Pensionssystemet"

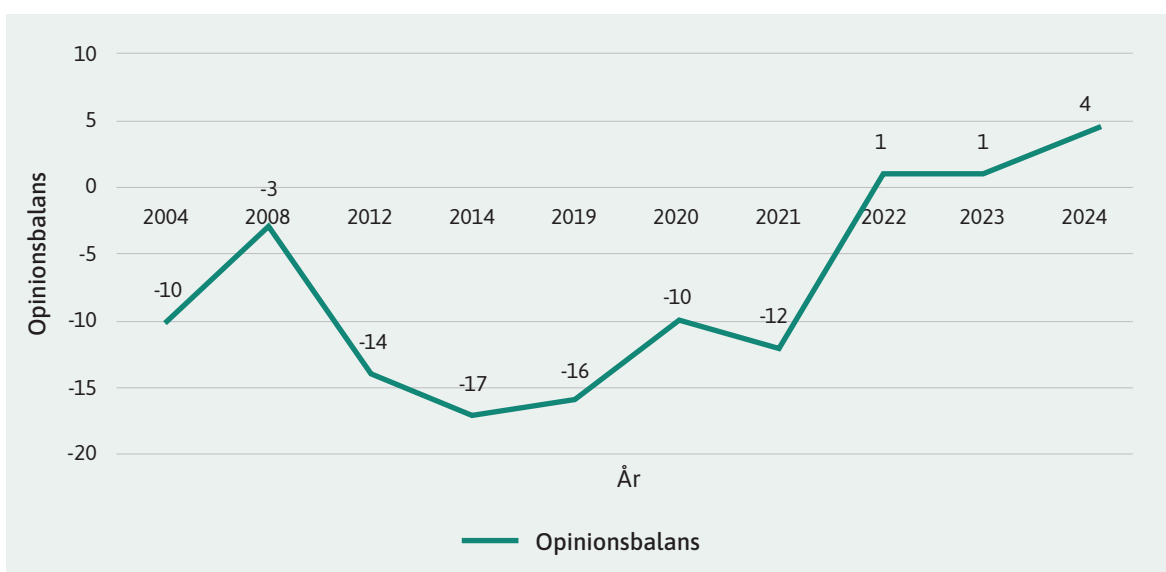
Tabellen visar för det första att en stor del av de svarande uppger att de inte har någon uppfattning om pensionssystemet, även om denna andel är lägre i mätningarna efter 2019. Därtill är det över tid ungefär en fjärdedel av de svarande som anger att de varken är nöjda eller missnöjda.

-
2. Analyserna baseras i huvudsak på de nationella SOM-undersökningarna som genomförs av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. SOM-institutet är en oberoende undersökningsorganisation som sedan 1986 årligen har genomfört vetenskapliga frågeundersökningar bland den svenska befolkningen (se <https://www.gu.se/som-institutet>).
 3. Frågorna i de nationella SOM-undersökningarna 2021–2024 bekostades av Försäkringskassan och användandet av dem i denna rapport har godkänts av Försäkringskassans analysavdelning. Övriga år har frågesviten bekostats av olika forskningsprojekt under respektive författares ledning och SOM-institutet.

Bland dem som angett en uppfattning om pensionssystemet kan vi konstatera att opinionsförändringarna är förhållandevis små över tid men att något ändå har skett på senare år. Andelen mycket eller ganska nöjda har ökat något medan andelen mycket eller ganska missnöjda minskat, framför allt om vi jämför med tidsseriens början. År 2014 var det 19 procent som uppgav att de var mycket eller ganska nöjda, jämfört med 36 procent som uppgav att de var mycket eller ganska missnöjda. År 2024 uppgav 32 procent av samtliga svarande att de var mycket eller ganska nöjda jämfört med 27 procent som uppgav att de var missnöjda.

I figur 1 nedan förtydligas denna opinionsbalans mellan nöjda och missnöjda. Figuren visar andelen mycket eller ganska nöjda minus andelen mycket eller ganska missnöjda. Ett negativt värde anger att andelen missnöjda överväger andelen nöjda. Personer utan uppfattning har exkluderats både här och i de följande tabellerna, eftersom det är mycket svårt att göra något antagande om vad "ingen uppfattning" egentligen står för.

Figur 1. Opinionsbalans avseende bedömning av pensionssystemet 2004–2024.
"Ingen uppfattning" ingår inte.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna.

Figur 1 visar tydligt den opinionsförskjutningen som skett. Från en tydlig negativ opinionsbalans där betydligt fler var missnöjda än nöjda 2012–2021 visar de senaste åren en jämnare opinionsbalans. Sedan 2022 är ungefär lika stor andel nöjda som missnöjda; 2024 är det till och med en högre andel som uppger att de är mycket eller ganska nöjda med pensionssystemet, även om skillnaden (+4) är måttlig.

Opinionsläget har alltså blivit bättre, men det kan knappast ses som bra med tanke på den knappa övervikten av medborgare som är mycket eller ganska nöjda med pensionssystemet. Men för att ändå belysa den positiva utveckling som skett fokuserar vi på möjliga förklaringar till det minskade missnöjet.

Faktiska förändringar av pensionen

Det svenska pensionssystemet infördes på 1990-talet i enlighet med pensionsöverenskommelsen 1994, och systemet är sagt att vara ett robust och långsiktigt pensionssystem. Det må så vara – men det är inte utan problem. Med åren har systemet nämligen visat sig ha brister vad gäller faktisk kapacitet att ge befolkningen pensioner som upplevs rimliga och rättvisa (Nelson & Sirén 2025; Oskarson 2023).

Genom olika justeringar i delar av pensionssystemet har det också blivit allt mer oöverskådligt, vilket innebär att systemet inte är helt enkelt att utvärdera. I och med att det bygger på tidigare inkomster, tidpunkt för när man börjar ta ut pension och till viss del individens val av placering av pensionsavgifter, så varierar utfallet mycket mellan olika individer. Dessutom kan pensionärer med låg pension få bostadstillägg och för de äldsta pensionärerna finns också tilläggs pension, eftersom merparten av deras arbetsliv skedde under det tidigare pensionssystemet.

I början av 2022 röstade de dåvarande regeringspartierna igenom en höjning av garantipensionen med 1 000 kronor i månaden. Höjningen började betalas ut i augusti 2022, det vill säga en månad före valet. Hösten 2021 tillkom ett pensions-tillägg för dem med lägst pension. Därtill finns olika uppgörelser mellan arbetsmarknadens parter där dessa uppgörelser kommer att påverka framtida pensioner, exempelvis för dem som var anställda inom kommuner och regioner 2021.

En stor fråga 2024 var debatten om personer födda 1957 och den orättvisa skatt som de ansågs ha fått betala. I maj 2024 ändrade riksdagen sitt tidigare beslut och beslutade om återbetalning till cirka 100 000 personer i den årskullen.

En annan fråga som fått ökad aktualitet de senaste åren rör finansieringen av systemet och hur pensionsutbetalningar förhåller sig till den allmänna ekonomiska utvecklingen, och 2025 beslutades om en så kallad gas i pensionssystemet, alltså att en del av överskottet i pensionssystemet ska delas ut till pensionärerna. Den höga inflationen som präglat omvärlden under senare år påverkar dessutom olika delar av pensionen olika, eftersom exempelvis garantipension räknas upp med inflationen via indexering medan den allmänna pensionen inte gör det.

Förutom olika justeringar och höjningar i delar av pensionssystemet har frågan om skatt på pension varit central det senaste decenniet. Jobbskatteavdragen har lett till högre skatt på pension än på förvärvsinkomst. Därtill utgör tjänstepensionen en i många fall väsentlig del av pensionsinkomsten och den varierar mellan olika avtalsområden och inkomstgrupper. Tjänstepensionen ligger dock utanför regeringens och pensionsgruppens ansvar, samtidigt som skattesystemet påverkar alla typer av pensionsinkomster.

Det pensionssystem som infördes på 1990-talet har med andra ord utvecklats till en svåröverblickbar koloss. Snarare än att se till enstaka policyförändringar och reformer av pensionssystemet är det därför relevant att i stället se till utfallet, alltså vad som i slutänden blir den disponibla inkomsten.

För att få en uppfattning om hur pensionerna faktiskt har utvecklats över tid arbetar Pensionsmyndigheten med så kallade typgrupper för att försöka fånga in denna komplexitet, och i ett svar på ett regeringsuppdrag 2025 om utvecklingen av de disponibla inkomsterna för pensionärer mellan 2016 och 2025 ger man en samlad överblick av utvecklingen (Pensionsmyndigheten 2025).

Pensionsmyndigheten konstaterar i sitt svar att den disponibla inkomsten har ökat med mellan 10 och 22 procent under perioden för de fem typgrupperna, med högst ökning för pensionärshushåll med de lägsta inkomsterna. Detta jämförs med en genomsnittsökning av den disponibla inkomsten på 6 procent för befolkningen i helhet. Bäst utveckling konstaterar Pensionsmyndigheten för typgruppen ”den genomsnittliga kvinnliga pensionären” genom höjd garantipension, införande av inkomstpensionstillägg samt höjt bostadstillägg, och i och med garantipensionen räknas upp med inflationen har denna ökat mer under åren med hög inflation än vad andra delar i pensionssystemet har gjort. Dessutom har det successivt skett lättnader i beskattningen av pensioner genom det höjda grundavdraget. De med högst pensionsinkomster har haft lägst ökning (+10 procent) av den disponibla inkomsten mellan år 2016 och 2025.

Sammantaget förefaller det alltså som att de flesta pensionärer faktiskt har fått det bättre de senaste åren. Inte minst gäller det den grupp som har de lägsta pensionsinkomsterna – en grupp som till stor del utgörs av kvinnor. Det är dock värt att påminna om att Pensionsmyndighetens analys baseras på typgrupper och genomsnitt; för enskilda pensionärer kan utvecklingen ha varit såväl sämre som bättre.

Teoretisk analysram

Att det minskade missnöjet med pensionssystemet hänger samman med att förhållandena för de flesta pensionärer förbättrats de senaste åren kan tyckas självklart. Utifrån tidigare forskning är detta dock inte givet. För att en faktisk policyförändring, exempelvis den förbättrade disponibla inkomsten, ska få genomslag i medborgarnas bedömningar och åsikter är det nödvändigt att medborgarna på ett eller annat sätt uppmärksammar att förändringar skett. Annars är det osannolikt att faktiska förändringar påverkar medborgarnas åsikter och bedömningar.

Man brukar i detta sammanhang se till tre faktorer som påverkar om en policyförändring får genomslag:

- För det första spelar det roll om den är synlig, alltså diskuteras i media och kanske i valrörelser.
- För det andra handlar det om huruvida medborgarna själva märker av förändringen, alltså närhet till policyförändringen (Soss & Schram 2007).
- För det tredje har tidigare forskning visat att medborgarna bedömer policyer och policyförändringar *utifrån partisympatier och ideologi* (Bendz 2015, Oskarson 2015). Man tenderar alltså att påverkas mest om det är den egna sidan av det politiska spektrumet som ligger bakom en policyförändring.

I det följande belyser vi hur dessa olika faktorer hänger samman med det minskade missnöjet med pensionssystemet.

Först ser vi till faktiska förändringar i pensionssystemet och i beskattningen av pensioner. För att få en uppfattning om pensionsfrågors synlighet ska vi se till i vilken mån pensionsfrågor berörs i de politiska partiernas valmanifest och i media det senaste decenniet.

Sedan presenteras en analys av hur bedömningarna av pensionssystemet förändrats i olika grupper, det vill säga närheten till förändringarna, mot bakgrund av faktiska reformer, vallöften och mediebevakning. Tidigare analyser har nämligen pekat på att missnöjet varit mest utbrett i mer riskutsatta grupper med lägre inkomster och därmed en större risk för en låg pension. Frågan här är vilka som blivit mindre missnöjda – de som är i närmast kontakt med pensionssystemet eller de som mest beroende av det.

Vi undersöker också hur bedömningarna utvecklats bland medborgare med olika partisympatier och ideologisk utgångspunkt (höger–vänster).

Partiernas vallöften om pensioner

Det allmänna pensionssystemet (garantipension, inkomstpension och premiepension) är beslutat i riksdag och regering och därmed ett politiskt ansvar. Att pensionsfrågor nämns i valmanifest, med löften om förbättringar eller förändringar, är trots detta ingen självklarhet.

Den pensionsgrupp som formades i mitten av 1990-talet av de partier som då stod bakom det nya pensionssystemet⁴ bildades för att ge långsiktighet i pensionsfrågan. På regeringens webbplats anges att pensionsgruppens uppgift var att värna pensionsöverenskommelsen och vårda pensionsreformen och dess grundläggande principer. Pensionsgruppen skulle också samråda om frågor som gäller pensionsreformen och vid behov ta initiativ till justeringar i pensionssystemet.⁵ Bildandet av pensionsgruppen innebar att regeringen därmed lyfte bort pensionsfrågor från den dagspolitiska debatten och valrörelserna, eftersom alla förändringar eller justeringar skulle ske i brett samförstånd.

En rad olika problem med pensionssystemet har dock uppmärksamats av olika aktörer och grupperingar det senaste decenniet och därför har det inte längre varit möjligt att vidmakthålla denna enighet. Dessutom ifrågasattes av såväl opinionsbildare som av partierna själva varför Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna hölls utanför pensionsgruppen. Sedan 2023 består därför pensionsgruppen av företrädare för samtliga riksdagspartier. Därtill har frågor om pensionssystemet blivit allt mer uppmärksamade i valrörelserna.

4. Socialdemokraterna, Centerpartiet, dåvarande Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna.

5. Pensionsgruppen – regeringen.se, hämtad 2025-11-14.

Tabell 2 visar vad de politiska partierna har lovat i sina valmanifest avseende pensionerna inför de tre senaste riksdagsvalen. (Närliggande frågor som höjd pensionsålder eller skatt för så kallade jobbonärer finns inte med.)

Tabell 2. Pensionsfrågan i valmanifesten inför riksdagsvalen 2014, 2018 och 2022.

	2014	2018	2022
Vänsterpartiet	Höj garantipensionen, slopa premiepensions-systemet, avskaffa bromsen, lika skatt oavsett typ av inkomst.	Höj garantipensionen, ersätt nuvarande pensions-system med ett mer rättvist system.	Ersätt nuvarande pensions-system med ett mer rättvist system.
Socialdemokraterna	Sänk skatten på pensioner.	Höj pensionen för lågavlönade, stärk grundskyddet, avskaffa skillnaden i skatt mellan pension och förvärvsarbete, öka inbetalningarna till pensionssystemet.	Höj pensionsavgiften, inför en gas i systemet, höj pensionerna.
Miljöpartiet	Inget nämns.	Höj garantipensionerna och avveckla pensionärs-skatten.	Höj garantipensionen och reformera pensionssystemet med syfte att höja pensionerna, mest för dem med de lägsta pensionerna, höj bostadstillägget för pensionärer.
Centerpartiet	Inget nämns.	Höj garantipensionen, sänk skatten för seniorer såväl på pension som på lön.	Försvara pensionssystemets långsiktiga rättvisa och hållbarhet.
Liberalerna	Inget nämns.	Avskaffa skillnaden i skatt mellan pension och förvärvsarbete, höj bostadstillägget.	Sänk skatten på pensioner, inför en gas i pensionssystemet, återinför avdragsrätt för privat pensions-sparande.
Moderaterna	Se över pensionssystemet.	Beskatta pension och lön lika, förbättra grundskyddet för garantipensionärer.	Sänk skatten för alla Sveriges pensionärer, inför en gas i pensionssystemet.
Kristdemokraterna	Sänk skatten på pension, lika skatt förvärvsinkomster.	Slopa den så kallade pensionärsskatten, höj pensionärs bostadstillägg.	Sänk skatten på pension, inför trygghetsersättning, Höj garantipension, höj bostadstillägget för pensionärer.
Sverigedemokraterna	Slopa pensionärsskatten, genomför en kraftig höjning av garantipensionerna, reformera pensionsbromsen.	Höj bostadstillägget och garantipensionen, slopa pensionärsskatten.	Höj pensionerna.

Källa: Svenska valmanifest hämtade från Lehmann et al 2025.

I samband med valet 2014 nämndes mycket lite om pensionsfrågor i partiernas valmanifest, helt i linje med pensionsgruppens funktion och syfte; Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna tog upp garantipensionerna och Vänsterpartiet, Socialdemokraterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna tog upp sänkning av skatt för pensionärer – en fråga som ligger utanför pensionsgruppens ansvar eftersom det är skattepolitik snarare än pensionspolitik.

I samband med valet 2018 hade samtliga partier löften om pensionerna med i sina valmanifest och fokus låg främst på pensionärer med lägst pension och garantipension samt skattesänkningar. Som framgår av figur 2 nedan behandlade också medierna pensionsfrågor i högre utsträckning än tidigare.

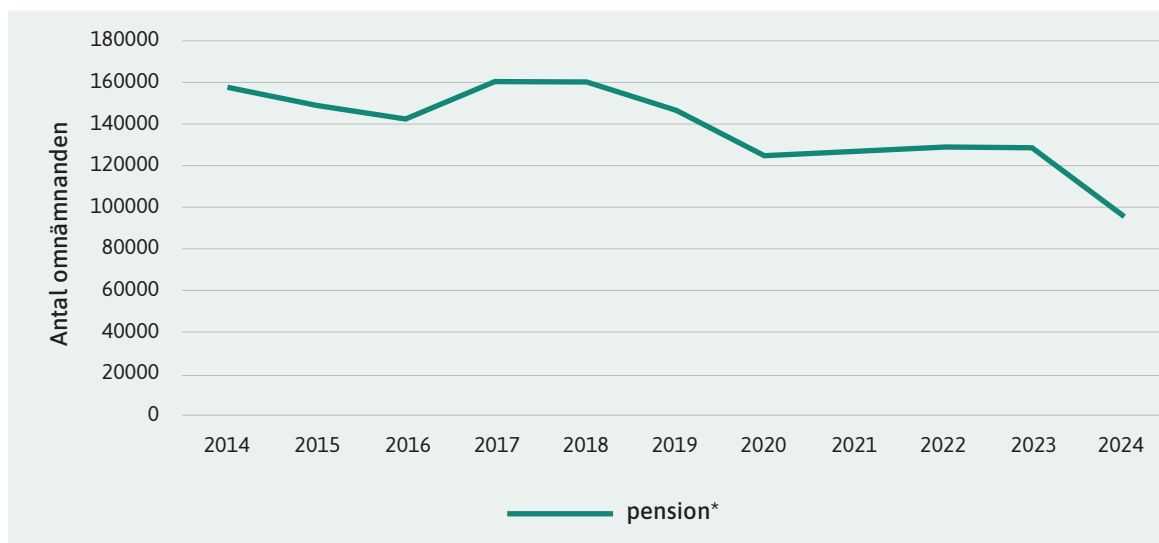
Även inför valet 2022 hade samtliga politiska partier med något om pensionerna i sina valmanifest. Främst nämndes skattesänkningar men det fanns också generella skrivningar om höjningar av pensionen och garantipensionen, trots den höjning av garantipensionstillägg och garantipension som genomfördes 2021/2022.

Det är utifrån denna analys tydligt att pensionsfrågan numera faktiskt finns med på den politiska agendan. Om vi återknyter till diskussionen om synlighet vad gäller sakfrågor och policyförändringar visar genomgången av partiernas valloften att pensionsfrågan har blivit allt mer synlig hos de politiska partierna och i valrörelserna, framför allt efter 2018.

Pensionssystemet i media

För medborgare är nyhetsmedias bevakning av olika frågor ofta den främsta informationskällan. Men förhållanden eller policyförändringar som går under radarn uppmärksammas inte och det är mindre troligt att de påverkar medborgarnas bedömning. Detsamma gäller partiernas valloften. Medias rapportering är central för att valloften ska nå ut till andra än de mest intresserade.

Ett sätt att översiktligt få en uppfattning om hur något uppmärksammas i media är att se till antalet omnämnanden. I Retriever Mediearkivets databas låter sig detta göras. Alternativet att gå in på hur pensionsfrågan diskuterats i medierna i detalj ligger dock utanför syftet med denna rapport. I figur 2 nedan visas antalet träffar i Retriever Mediearkivet (alla redaktionella källor) 2014–2024.

Figur 2. Antal omnämmanden av pension* 2014–2024.

Källa: Retriever Mediearkivet. Sökning i alla redaktionella källor.

I figur 2 visas det totala antalet omnämmanden av ordet pension, även med olika ändelser och kombinationer med ordet, 2014–2024.⁶ Detta är en mycket bred sökning som inte ger närmare information om vad omnämmandet handlar om; det kan vara kritik mot pensionssystemets kapacitet, reformförslag eller faktiska förändringar som uppmärksammas på något sätt.

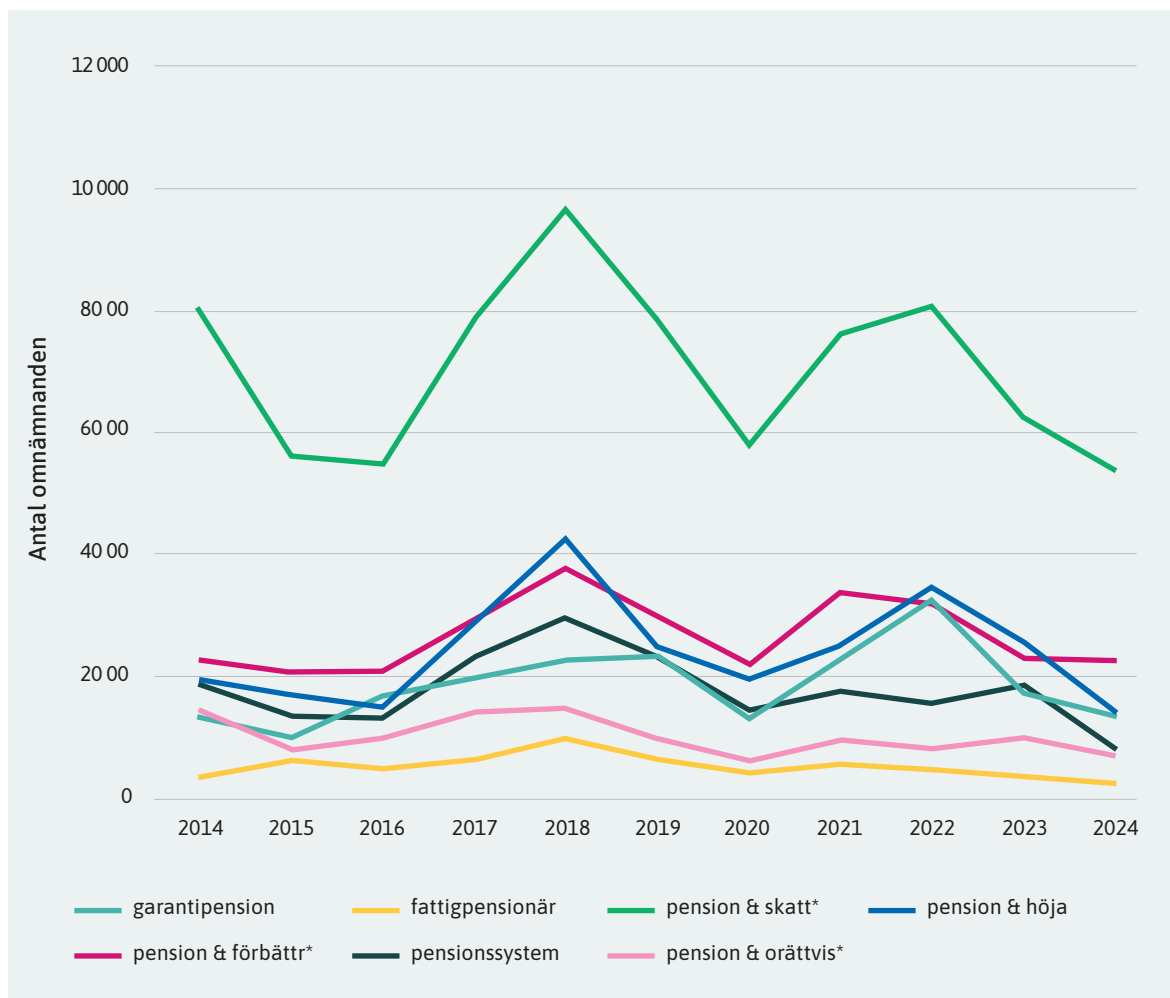
Det är tydligt att pensionsfrågor omnämndes mest i samband med under valåren 2014, 2018 och 2022 samt att uppmärksamheten sjönk ganska tydligt när respektive valår var över. Dessutom visar denna grova bild en nedgång av det totala antalet omnämmanden från 2020 och framåt samt att antalet var som högst i anslutning till riksdagsvalet 2018.

I figur 3 på nästa sida visas antal omnämmanden av ett urval mer specificerade pensionsfrågor i media sedan 2014.⁷

6. Sökningen är gjord utifrån så kallad trunkering, till exempel "pension*". Asterisken anger att alla olika ändelser eller kombinationer inkluderas.

7. Sökningen är gjord med en kombination av ord, till exempel "pension & skatt*". Andra sökord förändrar inte det övergripande mönstret.

Figur 3. Antal omnämnanden av olika söktermer relaterade till pension 2014–2024.

Källa: Retriever Mediearkivet. Sökning i alla redaktionella källor.

Den mer specificerade sökningen som redovisas i figur 3 förtydligar mönstret att pensionsfrågor omtalas mest i anslutning till valåren. Ordkombinationen ”pension & skatt*” är den som får det högsta antalet träffar, med en topp valåret 2018, och sökningens konstruktion med * innebär att alla typer av skattefrågor i anslutning till pension inkluderas. Övriga pensionsfrågor som inkluderades visar inte en lika hög bevakning valåret 2014 som de senare valåren. Pensionsfrågor verkar fått en ökad synlighet under valåren 2018 och 2022 jämfört med tidigare.

Garantipension nämndes i högst grad under valåret 2022 medan däremot skattesänkningar för pensionärer förefaller fått lägre mediebevakning (jämför dock kurvan över pension & skatt*). Ordkombination ”pension & höja” hade mer uppmärksamhet i anslutning till valet 2018 än valet 2022.

Om vi återknyter till diskussionen ovan om faktorer som kan leda till att en policyförändring får genomslag i opinionen förefaller den höga mediebevakningen om att förbättra/höja pensionen 2018 inte ha lett till minskat missnöje (se figur 1) eftersom missnöjet minskade framför allt från 2022 och framåt. Frågan om garanti-pension var som mest omnämnd 2022, vilket ligger mer i linje med förändringen av bedömningarna.

Pensionsgruppens funktion att hålla pensionsfrågor utanför de dagspolitiska debatterna och valrörelserna förefaller inte längre möjlig. Såväl parternas valmanifest som medias bevakning av pensionsfrågan innebär en ökad synlighet och därmed en större möjlighet för faktiska förhållanden och förändringar att uppmärksammas av medborgarna. Dessutom kan denna ökade synlighet av svagheter i pensionssystemet och löften om förbättring innebära en ökad legitimitet i sig genom att frågan, och därmed berörda grupper, får ett erkännande.

Medborgarnas bedömningar av pensions-systemet i olika befolkningsgrupper

Missnöjet med pensionssystemet i befolkningen har minskat de senaste åren. Tidigare studier konstaterade att de som var mest missnöjda var grupper med svagare ekonomisk position, till exempel kvinnor, låginkomsttagare och de som stod utanför arbetsmarknaden (Oskarson, 2023). Detta ligger i linje med resonemanget om närhet ovan, alltså att de som påverkas mest av en policy också är mest benägna att basera sina bedömningar på policyns utfall eller förändringar för den egna situationen. Och som vi konstaterat ovan har situationen förbättrats mest för dem med lägst pension, och det har också varit på agendan i media och under valrörelserna.

Frågan är om det är dessa grupper som blivit mindre missnöjda eller om det är i andra grupper som missnöjet minskat mest.

I tabell 3 nedan redovisas opinionsutvecklingen i olika grupper mellan 2021 och 2024. Som i figur 1 ovan redovisas opinionsbalansen, alltså andelen mycket eller ganska nöjda minus andelen mycket eller ganska missnöjda. Ett negativt värde innebär alltså ett övervägande missnöje. I den sista kolumnen anges förändringen av opinionsbalansen.

Tabell 3. Bedömning av pensionssystemet i olika befolkningsgrupper 2021–2024. Opinionsbalans (andel mycket eller ganska nöjda minus andel mycket eller ganska missnöjda, sista kolumnen avser förändring över tid).

År	2021	2022	2023	2024	2021-2024
Samtliga	-13	-1	1	4	+17
Kvinna	-18	-4	-1	-1	+17
Man	-7	3	4	10	+17
16-29 år	-18	-9	9	5	+23
30-49 år	-15	-9	-15	-11	+4
50-64 år	-26	-16	-13	-2	-24
65-85 år	0	20	20	20	-20
Låg utbildning	-6	14	15	24	+30
Medellåg utbildning	-18	-11	-9	-1	+17
Medelhög utbildning	-25	-8	-11	-4	+21
Hög utbildning	-4	6	12	9	+13
Dålig hälsa	-24	-13	-12	-8	+16
Hyfsad hälsa	-14	-1	3	7	+21
God hälsa	-3	11	14	15	+18
Höga tjänstemän och ledare	5	5	24	16	+11
Kvalificerade tjänstemän	-15	2	1	7	+22
Övriga tjänstemän	-15	-5	-1	12	+27
Småföretagare	-17	-2	-4	-7	+10
Arbetsledare och tekniker	-31	-10	-19	6	+37
Yrkesutbildade inom handel/omsorg	-21	-10	-16	8	+29
Yrkesutbildade arbetare	-17	2	-13	-22	-5
Övriga arbetare	-20	-12	1	-6	+14
Förvärvsarbetande	-20	-11	-15	-9	+11
Utanför arbetsmarknaden	-16	-22	-14	-8	+8
Ålderspensionär/avtalspensionär	0	19	20	25	+25
Studerande	-20	1	18	18	+38
Egen inkomst max 14 999/månad	-11	-7	0	10	+21
Egen inkomst 15 000 kr-24 99 /månad	-11	3	10	11	+22
Egen inkomst 25 000 - 44 999 kr /månad	-22	-4	-13	-6	+16
Minst 35 000 kr /månad	3	10	21	13	+10
Mycket politiskt intresserad	-9	-3	-2	10	+19
Ganska politiskt intresserad	-14	4	5	7	+21
Inte särskilt politiskt intresserad	-17	-3	-2	2	+19
Inte alls politiskt intresserad	6	-19	-8	-1	-7

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 2021–2024. Antal svarande är mellan 1 181 och 1 347. För detaljer avseende kodning, se fotnot.⁸

⁸ Utbildning: låg = högst grundskola eller motsvarande, medellåg = högst gymnasium, folkhögskola eller motsvarande, medelhög = eftergymnasial utbildning, högskola/universitet kortare än 3 år, hög = högskola/universitet 3 år eller längre.
Hälsa baseras på frågan "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?" och grupperas 0–10 enligt följande: dålig hälsa = 0–6, ok hälsa = 7–8, bra hälsa = 9–10.
Månadsinkomst baseras på frågan "Ungefär hur stor, normalt sett, är din egen månadsinkomst före skatt?" och grupperas enligt följande: högst 14 999 kronor, 15 000–34 999 kronor, mer än 35 000 kronor.
Utanför arbetsmarknaden avser sjuk-/aktivitetsersättning, arbetslös eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd och baseras på frågan "Vilken av de här grupperna tillhör du för närvarande?" med svarsalternativen "Förvärvsarbetande (även sjukskriven, föräldraledig)", "Har arbete i arbetsmarknadspolitiska åtgärder/genomgår arbetsmarknadsutbildning", "Arbetslös", "Ålderspensionär/ avtalspensionär", "Har sjuk-/aktivitetsersättning", "Studerande".
Klassvariabeln är baserad på Europeisk socioekonomisk indelning (ESeC) av det egna yrket utifrån frågan "Vilket är/var ditt senaste yrke? Om du inte är yrkesverksam för närvarande gäller frågan ditt senaste yrke."

Opinionsutvecklingen är liknande i många grupper. Både män och kvinnor har blivit mindre missnöjda, vilket innebär att det fortfarande finns en opinionsskillnad mellan män och kvinnor. De grupper där missnöjet minskat mest är unga samt personer 50–64 år, lågutbildade, arbetsledare och tekniker, övriga (lägre) tjänstemän, studerande samt personer med lägre inkomster eller medelinkomster. Värt att poängtera är att gruppen pensionärer har blivit mycket mindre missnöjda – från en opinionsbalans på +/- 0 år 2021 till +25 år 2024. Motsvarande förändring märks i åldersgruppen +65 år.

Minst opinionsförändring finns hos personer i åldersgruppen 30–49 år, yrkesutbildade arbetare, högre tjänstemän, de som står utanför arbetsmarknaden samt höginkomsttagare.

Ser vi i stället till vilka som är mest missnöjda 2024 så är det åldersgruppen 30–49 år (-11), personer med dålig hälsa (-8), yrkesutbildade arbetare (-22), förvärvsarbetande (-9) och medelinkomsttagare (-6).

Som diskuterades ovan är närhet till en policy en faktor som kan inverka på hur policyförändringar tas emot, alltså att de som är direkt berörda av en förändring är mest benägna att ta till sig och reagera på förändringar. Även om opinionsförändringen mellan 2021 och 2024 inte är entydig visar den att det inte längre är de med svagast socioekonomisk situation som är mest missnöjda. Det verkar inte heller längre vara så tydligt att det är oron för den egna situationen som spelar roll för hur nöjd eller missnöjd man är med pensionssystemet. Samtidigt är det en ganska allmän fråga som ställs, så ett missnöje med pensionssystemet kan vara ett missnöje med annat än det faktiska utfallet, exempelvis framtida höjningar av riktåldern för när man kan ta ut pension.

En annan faktor som kan spela roll för hur man uppmärksammar faktiska förändringar är hur intresserad man är av politik och därmed antagligen hur mycket man följer med i vad som händer politiskt. Det är bland dem som uppger att de inte alls är intresserade av politik som vi ser minst opinionsförändring, vilket stämmer med antagandet att de som är mer intresserade sannolikt uppmärksammat att det skett positiva förändringar i pensionssystemet. De som är mycket politiskt intresserade är också mer nöjda 2024 än de som har ett lägre intresse för politik.

Ideologi och partisympati

En sista faktor som visat sig ha betydelse för såväl bedömningar i sig som opinionsutveckling är den egna politiska orienteringen. Dels brukar man vara mest positiv till reformer som genomförs av det parti som man sympatiserar med, dels spelar ofta ideologisk orientering roll för vad man tycker i välfärdsfrågor. I tabell 4 visas därför opinionsutvecklingen bland dem med olika grad av politiskt intresse, ideologisk position och partisympati.

Tabell 4. Politisk orientering och opinionsbalans gällande bedömning av pensionssystemet 2021–2024 (andel mycket eller ganska nöjda minus andel mycket eller ganska missnöjda, sista kolumnen avser förändring över tid).

	2021	2022	2023	2024	2021-2024
Klart till vänster	-11	-3	-4	-2	-9
Något till vänster	-12	6	4	12	-24
Varken höger eller vänster	-5	4	4	4	-9
Något till höger	-18	-3	0	6	-24
Klart till höger	-23	-12	-4	0	-23
Vänsterpartiet	-34	-21	-21	-20	-14
Socialdemokraterna	2	12	12	18	-16
Miljöpartiet	11	3	-6	20	-9
Centerpartiet	11	28	47	20	-9
Liberalerna	-2	0	0	12	-14
Moderaterna	-11	0	10	10	-21
Kristdemokraterna	-16	-10	6	7	-23
Sverigedemokraterna	-32	-25	-33	-24	-8

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 2021–2024⁹

När det gäller ideologisk position har opinionsförändringen varit minst bland dem som står klart till vänster och bland dem som uppger sig varken stå till vänster eller höger.

När det gäller de politiska partiernas sympatisörer syns minst förändring i bedömning av pensionssystemet bland Sverigedemokraternas sympatisörer, men även Miljöpartiets och Centerpartiets nivåer är låga. År 2024 var det Vänsterpartiets och Sverigedemokraternas sympatisörer som var mest tydligt missnöjda med pensionssystemet; bland övriga partiers sympatisörer övervägde de som är mycket eller ganska nöjda.

9. Vänster–högerplacering är svar på frågan "Man talar ibland om att politiska åsikter kan placeras in på en vänster–högerskala. Var någonstans skulle du placera dig själv på en sådan skala?" Frågan avseende partisympati var formulerad "Vilket parti tycker du bäst om i dag?"

Slutsats: Pensionssystemet har blivit bättre – men det är inte bra

Missnöjet med det svenska pensionssystemet har minskat de senaste åren. De nationella SOM-undersökningarna visar att det var något fler som var mycket eller ganska nöjda med systemet än som var mycket eller ganska missnöjda 2024. Vi kan också konstatera att den övervikt av missnöjda som framgick redan av den första mätningen 2004 sedan 2022 har förskjutits till en knapp övervikt av nöjda.

Samtidigt är det värt att poängtera att en stor del av de svarande inte uttryckt någon bestämd uppfattning om pensionssystemet, och eftersom de som svarat ”ingen uppfattning” lämnas utanför analysen är det i dag endast en dryg tredjedel som uppger att det är mycket eller ganska nöjda. Om det är ett gott betyg eller inte för ett omfattande och centralt välfärdssystem är värt att reflektera över.

I denna rapport har det minskade missnöjet satts i samband med dels olika reformer i såväl pensionssystemet som skattesystemet, dels förbättringar av genomsnittliga pensionärers disponibla inkomster. Framför allt har situationen för de fattigaste pensionärerna förbättrats. Tidigare studier har visat att missnöjet hängt samman med en bristande tilltro till pensionssystemets kapacitet att ge pensionärer en rimlig levnadsstandard – både vad gäller gruppen generellt och för egen del.

Rapporten visar också en ökade synlighet av pensionsfrågor hos de politiska partierna och i media. Det innebär att medborgarnas medvetenhet ökat om hur pensionssystemet fungerar: vad som är bra, vad som är dåligt och vilka förbättringar som skett. År 2021 fanns ett mönster att de grupper i befolkningen som hade svagast ekonomisk position också var mest missnöjda. Denna närhetsfaktor spelade sannolikt in och de förbättringar som skett har sannolikt uppmärksamats av dessa grupper.

I undersökningen 2024 är detta mönster inte längre lika tydligt. Missnöjet är mer spritt mellan olika grupper, vilket kan innebära missnöje med andra aspekter av pensionssystemet än bara dess kapacitet att ge pensionärer en rimlig levnadsstandard. Bland annat diskuteras sådant som höjd pensionsålder, ett minskat respektavstånd, hur livsinkomsten i slutänden påverkar pensionen och hur överskott i pensionssystemet ska hanteras.

För att sammanfatta: Missnöjet med det svenska allmänna pensionssystemet har minskat, inkomsterna för de flesta pensionärer (i synnerhet för dem med lägst pensioner) har förbättrats och synligheten av pensionsfrågor i den politiska debatten har ökat. Missnöjet är inte längre mest utbrett bland de mest ekonomiskt riskutsatta.

Men trots detta ger denna analys av medborgarnas bedömning av pensionssystemet en inte alltför ljus bild. Det är fortfarande endast en minoritet av medborgarna som är ganska eller mycket nöjda. Vår slutsats är alltså:

Pensionssystemet har blivit bättre – men det är inte bra!

Referenser:

Bendz, Anna (2015). *Paying Attention to Politics: Public Responsiveness and Welfare Policy Change*. *Policy Studies Journal* 43(3):309–332.

Folksam (2025). *Pensionsraset fortsätter – En rapport om pensionsnivåerna 2025*. Folksam maj 2025.

Lehmann Pola, Franzmann Simon, Al-Gaddooa Denise, Burst Tobias, Ivanusch Christoph, Regel Sven, Riethmüller Felicia, Volkens Andrea, Weßels Bernhard, Zehnter Lisa (2025): *The Manifesto Data Collection*. Manifesto Project (MRG / CMP / MARPOR). Version 2025a. Berlin: Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (WZB) / Göttingen: Institut für Demokratieforschung (IfDem).

<https://doi.org/10.25522/manifesto.mpps.2025a>.

Nelson, Kenneth & Sebastian Sirén (2025). *Grund- eller inkomsttrygghet? Svensk ekonomisk trygghetspolitik i historisk och internationell belysning*. Stockholm: SNS Förlag.

Oskarson, Maria (2013). "Kampen om socialförsäkringarna", i *Vägskäl* (red.) Lennart Weibull, Henrik Oscarsson och Annika Bergström. Göteborg: SOM-institutet.

Oskarson, Maria 2015. "Klämda mellan policy och politik – inställning till socialförsäkringarna 2004–2014", i *Fragment* (red.) Bengt Johansson Annika Bergström, Henrik Oscarsson och Maria Oskarson: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Oskarson, Maria & Anna Bendz (2021). "Litar svenska folket på socialförsäkringarna?", i *In Ingen anledning till oro (?)* (red.) Ulrika Andersson, Anders Carlander, Marie Grusell och Patrik Öhberg. Göteborg: SOM-institutet.

Oskarson, Maria (2023). "Vem är nöjd med pensionssystemet?", i *Dags för en gaspedal i pensionssystemet*. Pensionärernas riksorganisation, SKPF Pensionärerna och Tankesmedjan Tiden.

Pensionsmyndigheten (2025). *Utvecklingen av pensionen och den disponibla inkomsten – svar på regeringsuppdrag 2025*. Pensionsmyndigheten april 2025.

Rothstein, Bo (1994). *Vad bör staten göra? Om välfärdspolitikens moraliska och politiska logik*. Stockholm: SNS förlag.

Soss, Joe & Schram, Sanford F. (2007). *A Public Transformed? Welfare Reform as Policy Feedback*. *American Political Science Review* 101(1):111–127.

© Pensionärernas riksorganisation
pro.se
Februari 2026